

Rein Dirksen, «Πρόσω ολοταχώς μ' όλα τα χρώματα». Βραβείο στο διαγωνισμό της Επιτροπής για την Ευρωπαϊκή Οικονομική Συνεργασία (1950).

«ὅτι Εὐρώπης μέρος οὖν ἔστιν καὶ ἡ Ἑλλάς»

Αριστοτέλης, *Φυσικῆς ακροάσεως Δ.*

Ομάδα κειμένων:

- α) Εισαγωγή
- β) ΚΑΡΑΜΑΝΛΗΣ, Κ. «Ο πανηγυρικός της 28-05-1979». Σχολικό εγχειρίδιο, σσ. 72-75.
- γ) ΘΕΟΤΟΚΑΣ, Γ. «Ελληνισμός και Ευρώπη». Από τα *Πολιτικά κείμενα*.
- δ) ΕΛΥΤΗΣ, Οδ. «Πάνω σε μια φράση του Lawrence Durrell». Κείμενο από τα *Ανοιχτά χαρτιά*.
- ε) CAMPBELL, Μ. «Οι νέοι φίλοι της Ε.Ε. στην ανατολή δειλιάζουν». Άρθρο στους *Κυριακάτικους Times* του Λονδίνου, 06-10-2002.
- στ) ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ, Γ.Χ. «Τι είναι παγκοσμιοποίηση». Άρθρο από την *Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία*, 15-07-2001.
- ζ) LLOSA, Μ.Β. «Η ελευθερία ως πολιτισμός». Άρθρο από το *Βήμα της Κυριακής*, 11-02-2001.

Εισαγωγή

Η ΟΙΚΟΔΟΜΗΣΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Το όραμα της **ευρωπαϊκής ενοποίησης** έρχεται από τον 19ο αιώνα. Ήδη από τότε είχε εκφραστεί η ελπίδα να μπορέσουν κάποτε τα έθνη της Ευρώπης να συνεργασθούν — κατά το πρότυπο των Ενωμένων Πολιτειών της Αμερικής — συγκροτώντας την *Ομοσπονδία των Ευρωπαϊκών Κρατών* ή τις *Ενωμένες Πολιτείες της Ευρώπης* (κατά την έκφραση του Β. Ουγκώ). Επρόκειτο για ένα ανθρωπιστικό και ειρηνιστικό ιδανικό το οποίο διέψευσαν βίαια οι τραγικές συγκρούσεις που σύντριψαν την ήπειρο στη διάρκεια του πρώτου μισού του 20ου αιώνα.

Οι προτάσεις για την ενοποίηση της Δυτικής Ευρώπης εμφανίζονται και πάλι αμέσως μετά τους δύο καταστροφικούς παγκόσμιους πολέμους που είχαν ως επίκεντρό τους την ευρωπαϊκή ήπειρο. Απέβλεπαν σε μια **πολιτική ενοποίηση**, η οποία θα αδρανοποιούσε τις πάγιες διαφορές Γαλλίας και Γερμανίας και θα έδινε τη δυνατότητα στις ευρωπαϊκές δημοκρατίες να ακολουθήσουν μια κοινή οικονομική και πολιτική πορεία.

Η πρόοδος όμως της **ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης** προσέκρουσε στον εθνικισμό των δυτικοευρωπαϊκών κρατών. Συγχρόνως, το σχέδιο Μάρσαλ και η ίδρυση της Βορειοατλαντικής Συμμαχίας (Ν.Α.Τ.Ο.) έθεσαν τις ευρωπαϊκές χώρες κάτω από την επιρροή των Η.Π.Α. Οι αρχικές σκέψεις για πολιτική ενοποίηση παραχωρούν τη θέση τους στην ιδέα της **οικονομικής ενοποίησης**.

Ο *Αλιέρο Σπινέλλι* (Altiero SPINELLI) και ο *Ζαν Μοννέ* (Jean MONNET) υπήρξαν οι πρωτεργάτες της κοινοτικής ολοκλήρωσης, αφενός αναφορικά με τον **ομοσπονδιακό χαρακτήρα** και αφετέρου αναφορικά με την προοδευτική **παραχώρηση εθνικών εξουσιών**. Μετά από πολλές προσπάθειες για συντονισμό ενεργειών ανάμεσα στα διάφορα δυτικοευρωπαϊκά κράτη, προτείνεται, το 1950, να τεθούν κάτω από κοινό έλεγχο και κοινή διοίκηση οι βιομηχανίες άνθρακα και χάλυβα της Γαλλίας και της Γερμανίας. Στην πρόταση δίνουν ευνοϊκή απάντηση όχι μόνο η Γερμανία αλλά και τα κράτη της *Μπενελούξ* (Βέλγιο, Ολλανδία, Λουξεμβούργο) και η Ιταλία. Έτσι γεννιέται η *Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα (1951)*.

Η επιτυχία αυτής της **διακρατικής κοινοπραξίας** οδηγεί στη διεύρυνσή της. Το **1957**, με τη συνθήκη

της Ρώμης, δημιουργείται η *Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα* (Ε.Ο.Κ.) ή *Κοινή Αγορά*. Το **1972** η Ευρωπαϊκή Κοινότητα διευρύνεται με την είσοδο του Ενωμένου Βασιλείου, της Ιρλανδίας και της Δανίας και το **1981** με την είσοδο της Ελλάδας. Το **1986** τα μέλη γίνονται δώδεκα με την προσχώρηση της Ισπανίας και της Πορτογαλίας.

Οι συνθήκες ωστόσο είναι πλέον ευνοϊκές και για πρόοδο στο ζήτημα της **πολιτικής ενοποίησης**. Με την *Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη* (1986) και τη *Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση* του Μάαστριχτ (1992) ιδρύεται η **Ευρωπαϊκή Ένωση** ως πολιτικός και οικονομικός φορέας, ανοίγοντας έτσι το δρόμο προς την *Ευρωπαϊκή Ομοσπονδία*.

Η επόμενη διεύρυνση του **1995** περιλαμβάνει άλλες τρεις χώρες (Σουηδία, Φινλανδία, Αυστρία). Θα πρέπει επίσης να σημειωθεί ότι το 1990 ενοποιήθηκε η Γερμανία, γεγονός που αποτέλεσε την κατακλείδα των συνεπειών του Β΄ Παγκόσμιου Πόλεμου. Τέλος, την άνοιξη του **2003**, με τη συνθήκη των Αθηνών, στην Ένωση προσχώρησαν άλλες δέκα χώρες: Μάλτα, Κύπρος, Λιθουανία, Πολωνία, Ουγγαρία, Τσεχία, Σλοβακία, Εσθονία...

ΤΑ ΕΠΙΤΕΥΓΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

- ☆ Η ευρωπαϊκή ενοποίηση είχε ως αποτέλεσμα μισόν αιώνα σταθερότητας, ειρήνης και οικονομικής ευημερίας στην ευρωπαϊκή ήπειρο.
- ☆ Εμπέδωσε τους δημοκρατικούς θεσμούς και τα ανθρώπινα δικαιώματα στα κράτη-μέλη.
- ☆ Συνέβαλε στη βελτίωση του επιπέδου διαβίωσης των πολιτών της.
- ☆ Οικοδόμησε μια εσωτερική αγορά 500.000.000 καταναλωτών.
- ☆ Δημιούργησε το ευρωπαϊκό νόμισμα (ευρώ).
- ☆ Ενίσχυσε την παρουσία της Ευρώπης στον κόσμο.

Ο ΧΑΡΑΚΤΗΡΑΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Η Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελεί μια κοινότητα κρατών που βασίζονται στις αρχές του κράτους δικαίου και της δημοκρατίας.

Δεν είναι νέο κράτος που αντικαθιστά υφιστάμενα κράτη ούτε μπορεί να συγκριθεί με άλλους διεθνείς οργανισμούς.

Τα κράτη-μέλη της παραχωρούν ορισμένα από τα κυριαρχικά τους δικαιώματα και εξουσίες σε κοινά όργανα (*δοτές αρμοδιότητες*), τα οποία αντιπροσω-

πεύουν τα συμφέροντα της Ένωσης ως συνόλου σε θέματα κοινού ενδιαφέροντος. Όλες οι αποφάσεις και διαδικασίες απορρέουν από τις βασικές συνθήκες που έχουν συμφωνηθεί από τα κράτη-μέλη με βάση το πνεύμα συνεργασίας και αλληλεγγύης (*κοινοτισμός*).

ΚΥΡΙΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

- ☆ *Καθιέρωση ευρωπαϊκής ιθαγένειας* (θεμελιώδη δικαιώματα· ελεύθερη κυκλοφορία· αστικά και πολιτικά δικαιώματα)·
- ☆ *Δημιουργία χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης* (συνεργασία στον τομέα της δικαιοσύνης και των εσωτερικών υποθέσεων)·
- ☆ *Πρώθηση της κοινωνικής και οικονομικής πρόόδου* (ενιαία αγορά· κοινό νόμισμα· δημιουργία θέσεων απασχόλησης· περιφερειακή ανάπτυξη· προστασία του περιβάλλοντος)·
- ☆ *Εδραίωση του ρόλου της Ευρώπης στον κόσμο* (κοινή εξωτερική πολιτική και ασφάλεια· η Ευρωπαϊκή Ένωση ως ενιαίος φορέας στον κόσμο).

ΚΥΡΙΑ ΟΡΓΑΝΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Με βάση την αρχή του **κράτους δικαίου** και της **αναλογικότητας**, η λειτουργία της Ε.Ε. εξασφαλίζεται από πέντε θεσμικά όργανα, το καθένα από τα οποία διαδραματίζει συγκεκριμένο ρόλο:

- ☆ *Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο* (εκλέγεται από τους λαούς των κρατών-μελών κάθε 5 χρόνια). Εδρεύει στο Στρασβούργο. Είναι το όργανο δημοκρατικής έκφρασης και πολιτικού ελέγχου των ευρωπαϊκών κοινοτήτων, που συμμετέχει επίσης στη νομοθετική διαδικασία.
- ☆ *Συμβούλιο της Ένωσης* (συγκροτείται από τις κυβερνήσεις των κρατών-μελών). Αποτελεί το βασικό όργανο λήψης αποφάσεων. Συγκεντρώνει τους αρχηγούς κυβερνήσεων ή τους αρμόδιους υπουργούς των εικοσιπέντε χωρών ανάλογα με το προς συζήτηση θέμα.
- ☆ *Ευρωπαϊκή Επιτροπή* (κινητήρια δύναμη και εκτελεστικό όργανο, ορίζεται από τις κυβερνήσεις για 5 χρόνια). Η Επιτροπή εδρεύει στις Βρυξέλλες. Απολαμβάνει ευρείας ανεξαρτησίας κατά την άσκηση των καθηκόντων της. Ενσαρκώνει το κοινοτικό συμφέρον και δεν πρέπει να συγκατανεύει σε καμία παρέμβαση από οποιοδήποτε κράτος-μέλος και αν προέρχεται.

- ☆ Ευρωπαϊκό Δικαστήριο (εδρεύει στο Λουξεμβούργο). Το Ευρ. Δικαστήριο εποπτεύει την εφαρμογή του ευρωπαϊκού δικαίου και των σχετικών αποφάσεων από τα κράτη-μέλη. Η συνθήκη του Άμστερνταμ επιτρέπει ρητά στο Δικαστήριο να αναλάβει τη δικαιοδοσία να αποφασίσει ποιες κοινοτικές δράσεις σέβονται τα θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα. Επεκτείνει επίσης τις αρμοδιότητές του στον τομέα της ελευθερίας και ασφάλειας των προσώπων.
- ☆ Ελεγκτικό Συνέδριο (εδρεύει στις Βρυξέλλες). Εποπτεύει τη χρηστή και θεμιτή διαχείριση του προϋπολογισμού της Ε.Ε.
- ☆ Ευρωπαϊκό Σύνταγμα (υπό συζήτηση). Αν και δεν είναι ενιαίο κράτος, η Ένωση προσπάθησε — μέχρι στιγμής ανεπιτυχώς — να αποκτήσει συνταγματικό χάρτη, προκειμένου να ενισχύσει τη λειτουργία και την παρουσία της.

ΤΟ ΠΑΡΟΝ ΚΑΙ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Για να λειτουργήσει σωστά η Ευρώπη των 25 πλέον κρατών χρειάζεται να ενισχύσει τους **δημοκρατικούς της θεσμούς, τις πολιτικές αλληλεγγύης και κοινής δράσης**, να ξεπεράσει την **ετερογένεια** των συμφερόντων και αντιλήψεων διαφυλάττοντας τη **συναίνεση** αλλά και την **ταυτότητα** των μελών της.

Η μέχρι πρότινος επιτυχία της Κοινότητας βασίστηκε στην **κοινοτική μέθοδο**, δηλαδή στο μόνιμο διάλογο και συμβιβασμό μεταξύ των διαφορετικών εθνικών συμφερόντων και του κοινού συμφέροντος. Σεβόμενη τις εθνικές ιδιαιτερότητες και κατοχυρώνοντας ταυτόχρονα την ταυτότητα της Ένωσης, η κοινοτική μέθοδος δεν έχει απωλέσει στο ελάχιστο την αρχική της αξία.

Οι **ανταγωνισμοί** του παρελθόντος δεν έχουν υπερκερασθεί πλήρως αλλά έχει εξαλειφθεί το πνεύμα ανωτερότητας και η προσφυγή στη βία που χαρακτήριζε τις σχέσεις μεταξύ των κρατών. Η εξάλειψη του ανταγωνισμού Ανατολής-Δύσης και η πολιτική και οικονομική επανένωση της ηπείρου αποτελεί νίκη του ευρωπαϊκού πνεύματος, το οποίο οι λαοί έχουν όσο ποτέ ανάγκη για το μέλλον τους.

ΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Στο διεθνές πλαίσιο η Ε.Ε. δεν κατόρθωσε να βρει τη δική της **πολιτική ταυτότητα**, να ξεφύγει από την επιρροή των Η.Π.Α. και να δημιουργήσει τις προ-

ϋποθέσεις εκείνες που θα επέβαλαν μια αλλαγή στο παγκόσμιο σύστημα ισορροπιών δυνάμεων.

Υπάρχουν ακόμη **αντικρουόμενα συμφέροντα** και επιδιώξεις που δεν είναι εύκολο να εναρμονισθούν για να υπάρξει πρόοδος.

Ο **γραφειοκρατικός λαβύρινθος** είναι ένα άλλο επικίνδυνο φαινόμενο. Ένα πλήθος υπαλλήλων και αρμοδίων περιστοιχίζουν τα όργανα της Ένωσης, εκπροσωπώντας τότε τα συμφέροντα των διαφόρων κρατών και τότε συμφέροντα οικονομικών πυρήνων. Κάθε κείμενο απαιτείται να μεταφράζεται σε όλες τις γλώσσες της Ένωσης και ένα πλήθος εγγράφων να διακινείται σε όλες τις χώρες.

Οπωσδήποτε, η Ευρώπη θα πρέπει να σχεδιάσει προσεκτικά το μέλλον της σεβόμενη το παρελθόν της. Στο όραμα της ευρωπαϊκής ιδέας ο **πολίτης** θα πρέπει να κατέχει την κεντρική θέση, οι **ανισότητες** θα πρέπει να αμβλυνθούν και να κατοχυρωθούν οι **πολιτισμικές κατακτήσεις** των ευρωπαίων, ιδιαίτερα στο ζήτημα των **ανθρωπίνων δικαιωμάτων** και της **δημοκρατίας**.

Μεγάλο στοίχημα για την Ενωμένη Ευρώπη αποτελεί επίσης η διατήρηση του **συστήματος πρόνοιας και περίθαλψης**. Η Ένωση θα πρέπει να διασφαλίσει τις κοινωνικές κατακτήσεις των εργαζομένων όπως είναι η κοινωνική ασφάλιση, η ασφάλιση υγείας, η ιατρική περίθαλψη, η δωρεάν εκπαίδευση... μια σειρά από κοινωνικές παροχές τις οποίες κατέκτησαν οι πολίτες της.

Η πρόσφατη προσπάθεια να αποκτήσει η Ένωση **συνταγματικό χάρτη** κατέληξε σε αποτυχία. Οι πολίτες της Γαλλίας καταψήφισαν το προτεινόμενο σύνταγμα, γεγονός που οδήγησε σε πάγωμα των σχετικών διαδικασιών. Θα έλεγε κανείς ότι εκφράσθηκε έτσι μια διάσταση απόψεων ανάμεσα στις επιδιώξεις των κυβερνήσεων και στις απαιτήσεις των πολιτών της Ένωσης. Η προοπτική ενδυνάμωσης της κεντρικής εξουσίας των Βρυξελλών αντιμετωπίζεται από πολλούς με καχυποψία.

Κάποιες πολιτικές δυνάμεις επιμένουν στις **εθνικές δομές εξουσίας** αντιδρώντας σε οποιαδήποτε παραχώρηση δικαιωμάτων και κυριαρχίας. Άλλοι πάλι αποστρέφονται τους **οικονομικούς παράγοντες** που ενδεχόμενα ωφελούνται και κρύβονται πίσω από τις επιδιώξεις των κυβερνήσεων. Η οικονομία της αγοράς και οι συνακόλουθες αντιλήψεις που επιβάλλει η Ένωση έχει τους πολεμίους της, οι οποίοι στέκονται εχθρικοί σε κάθε προσπάθεια εμπέδωσης της τάξης του διεθνούς καπιταλισμού. Η προσπάθεια ισχυροποίησης της Ένωσης συνάντησε έτσι το σκεπτικισμό και τις αντιδράσεις των πολιτών.

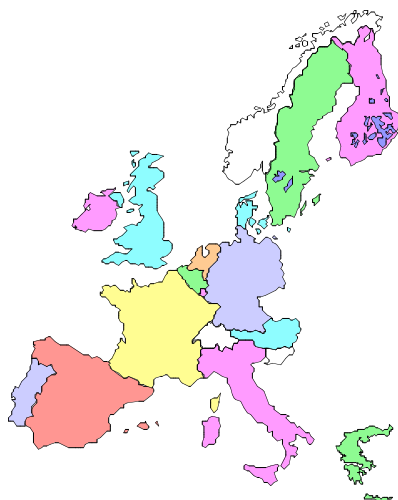
Τη μεγαλύτερη λοιπόν τροχοπέδη της Ένωσης στο μέλλον φαίνεται ότι θα αποτελέσει ο **διττός χαρακτήρας** της. Η εξουσία στην Ένωση ασκείται στην πραγματικότητα από τις κυβερνήσεις των κρατών-μελών. Το Ευρωκοινοβούλιο, ο πιο δημοκρατικός ευρωπαϊκός θεσμός, δε διαθέτει αρμοδιότητες ουσιαστικής παρέμβασης και άσκησης πολιτικής. Είναι αλήθεια λοιπόν ότι η Ένωση δε στηρίζεται άμεσα στους πολίτες της αλλά στη διαμεσολαβητική εξουσία των κυβερνήσεων, κάποιας δηλαδή ομάδας πολιτικών.

Για να δικαιώσει όμως τις ελπίδες που στηρίζονται σ' αυτήν και προκειμένου να διαχειριστεί με επιτυχία το μέλλον, η νέα Ευρώπη **πρέπει να στηρίξει και να στηριχθεί στους πολίτες της**. Ειδάλλως είναι καταδικασμένη να αποτύχει.

Η ΕΛΛΑΔΑ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

Η χώρα μας υπήρξε η πρώτη βαλκανική χώρα που ακολούθησε την ευρωπαϊκή προοπτική, χάρη στην πολιτική του Κ. Καραμανλή. Η χώρα μας συμβάδισε έτσι με τις διεθνείς εξελίξεις και ευεργετήθηκε στον οικονομικό τομέα κυρίως από τις επιδοτήσεις της Ένωσης. Επίσης κατοχύρωσε τις δημοκρατικές της ελευθερίες και ενίσχυσε την εθνική ασφάλειά της. Σε αντάλλαγμα πρόσφερε ελευθερία στην εσωτερική της αγορά για τις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις και συμμορφώθηκε νομικά με τις ευρωπαϊκές προδιαγραφές.

Όσοι πίστευαν ότι η εθνική μας ταυτότητα κινδυνεύει στα πλαίσια της ενωμένης Ευρώπης έχουν πλέον διαψευστεί. Από το βήμα της Ένωσης η χώρα μας συμμετέχει στις αποφάσεις που επηρεάζουν το μέλλον.

Η παλαιά Ευρώπη των 15. Από το 2004 ο χάρτης της Ένωσης έχει διαφοροποιηθεί σημαντικά.

☆☆☆

Ελληνισμός και Ευρώπη

Γιώργος Θεοτοκάς

[...] Καθώς εξηγήθηκε πολλές φορές, οι σύγχρονες οικονομικές και τεχνικές δυνάμεις έχουν φτάσει, στις ημέρες μας, σ' ένα σημείο όπου δεν μπορούν πια να λειτουργήσουν ομαλά, όσο βρίσκονται απομονωμένες μέσα στα κλειστά σύνορα των πατροπαράδοτων κρατών, αλλά έχουν ανάγκη να απλωθούν και να αναπτυχθούν σε πλαίσια πολύ μεγαλύτερα. Ένα ανάλογο φαινόμενο παρατηρήθηκε και άλλοτε στην ευρωπαϊκή ιστορία, όταν η φεουδαρχική οικονομία ξεπεράστηκε από την εξέλιξη της ζωής, καταργήθηκαν τα σύνορα των φεούδων και οργανώθηκαν οι μεγάλες μοναρχίες των νεοτέρων χρόνων. Τώρα, οι νέες επιστημονικές ανακαλύψεις και οι αντίστοιχες τεχνολογικές και οργανωτικές εξελίξεις απαιτούν οικονομικές ενότητες ακόμα μεγαλύτερες, περίπου ηπειρωτικές. [...]

Η εξέλιξη των μεγάλων ενοτήτων θα είναι τόσο ραγδαία ώστε εμείς, μένοντας απ' έξω, δεν θα μπορέσουμε πια να διατηρήσουμε ούτε τις σημερινές μας σχέσεις μαζί τους και θα ξεπέσουμε σε βιοτικό επίπεδο κατώτερο από το τωρινό. Το μέλλον μας θα είναι ο εθνικός μαρασμός μέσα στα τέλματα της ανεργίας και της υποτονικής κοινωνικής ζωής. Αυτά έχουν καταστήσει κοινός τόπος. Όταν η ίδια η Αγγλία, η ως χτες πρώτη δύναμη του κόσμου, δηλώνει επισημότατα, με το στόμα του πρωθυπουργού της, ότι δεν είναι δυνατό να ζήσει στο εξής, οικονομικά

απομονωμένη, ποιος θα πιστέψει πια ότι θα μπορέσει να ζήσει κλεισμένη στον εαυτό της η Ελλάδα; [...]

Πηγαίνουμε με την Ευρώπη γιατί εκεί βρίσκονται για μας οι εγγυήσεις της πολιτικής, πνευματικής και εθνικής ελευθερίας. Από την Κοινή Αγορά περιμένουμε ότι θα μας βγάλει από τη στενότητα των σημερινών μας οριζόντων και ότι θα ανοίξει δρόμους που θα επιτρέψουν, στο σύνολο του ελληνικού λαού, να ζήσει, σε καμιά εικοσαριά χρόνια, πολύ καλύτερα από ό,τι σήμερα ζει. Μέσα στα πλαίσιά της, υπάρχει και η ελπίδα να μας δοθούν καινούργιες ευκαιρίες για ευρύτερη δράση στο χώρο της Ανατολικής Μεσογείου, με τον οποίο μας ενώνουν τόσο ιστορικοί και πνευματικοί δεσμοί. Μπορούμε δηλαδή να ξαναγίνουμε αυτό που υπήρξαμε πολλές φορές στην ιστορία: ο συνδετικός κρίκος ανάμεσα στη Δύση και την Εγγύς Ανατολή. Οι νέες αυτές προοπτικές προϋποθέτουν, βέβαια, μεγάλη προσπάθεια από μέρους μας, θέληση ισχυρή, πρόγραμμα, μέθοδο, οργανωτικές ικανότητες. Προϋποθέτουν επίσης μορφωτικό επίπεδο που σήμερα μας λείπει. [...] Χωρίς ανάλογη εργασία για την παιδεία μας, η όλη προσπάθεια θα κινδυνεύσει να πάει χαμένη. Δεν πρέπει να παύσουμε να το τονίζουμε στους πολιτικούς μας και να απαιτούμε απ' αυτούς να δώσουν επιτέλους στην εκπαίδευση του ελληνικού λαού την πραγματική της σημασία που είναι πρωταρχική.

Δεν είναι ορθό, ωστόσο, οι δικαιολογημένες ανησυχίες να γίνουν φόβοι υπέρμετροι. Δεν πιστεύω ότι κινδυνεύει η εθνική μας υπόσταση επειδή πρόκειται να συνεταιριστούμε στενότερα με έθνη φιλελεύθερα και φιλειρηνικά, διατηρώντας την οργάνωσή μας σαν αυτοκέφαλο κράτος. Τουλάχιστο εμείς, δεν φοβόμαστε τη συμβίωση με άλλες εθνότητες. Τουναντίον μας φαίνεται πως είναι μια φυσική κατάσταση για τους Έλληνες να κινούνται σε μεγάλους γεωγραφικούς χώρους και να συγχρωτίζονται με πολύγλωσσα πλήθη. Είναι πάντα πιθανό ο ξεριζωμένος μετανάστης να υποφέρει πολλά από τους ξένους και στο τέλος να χάσει και την εθνική προσωπικότητά του. Όταν όμως ο Ελληνισμός είναι συμπαγής και ριζωμένος σε τόπο με προαιώνιες ιστορικές παραδόσεις, δεν μπορώ να διανοηθώ ότι θα αλλοιώσει κανείς την εθνική του συνείδηση, θεληματικά ή αθέλητα. Μήπως η παλαιά Αυτοκρατορία των Αψβούργων κατόρθωσε ποτέ να αφομοιώσει τους Σλάβους υπηκόους της; Μήπως η Αγγλία κατόρθωσε να αφομοιώσει τους Ιρλανδούς που μιλούσαν, ωστόσο, την ίδια γλώσσα μαζί της; Μήπως οι Ρώσοι μπόρεσαν να αφομοιώσουν τις εθνότητες του Καυκάσου; Δεν είναι τόσο απλή υπόθεση η διάλυση του εθνισμού ενός ολόκληρου λαού.

Ο σύγχρονος Ελληνισμός έχει πνευματικά κεφάλαια ανεκτίμητα, όχι δανεισμένα, αλλά δικά του σ' αλήθεια: την ανθρωπιστική του παράδοση, την Ορθόδοξη Εκκλησία, το πνεύμα του Εικοσιένα. Ας προσθέσουμε σ' αυτά και τη νεοελληνική λογοτεχνία που μπορεί να μην είναι μεγάλη, είναι όμως η φωνή της καρδιάς του έθνους, για τούτο, χωρίς αυτήν δεν θα ολοκληρωθεί ποτέ η εθνική μας παιδεία. Αν στηρίξουμε καλά στις βάσεις αυτές την αγωγή των παιδιών μας, δεν έχουμε λόγους να φοβόμαστε για το μέλλον του Ελληνισμού. Όσο για τις πρακτικές του ικανότητες στο διεθνή στίβο δεν θα τις κρίνουμε ως ασήμαντες και περιφρονητές, όταν αναλογιστούμε ότι ο μικρός αυτός λαός, μ' όλη του τη φτώχεια, ξεκινώντας από το τίποτα, κατάφερε, μέσα σε λίγες δεκαετίες, να δημιουργήσει τον τρίτο εμπορικό στόλο της οικουμένης.

Με τα δεδομένα αυτά, πιστεύουμε ότι ο Ελληνισμός μπορεί όχι μόνο να διατηρήσει την οντότητά του, μέσα στις ιστορικές συνθήκες, αλλά και να προκόψει και να ευημερήσει, αν θελήσει να εργαστεί και αν, βέβαια, υπάρχει ειρήνη επί γης.

Από τα Πολιτικά κείμενα.

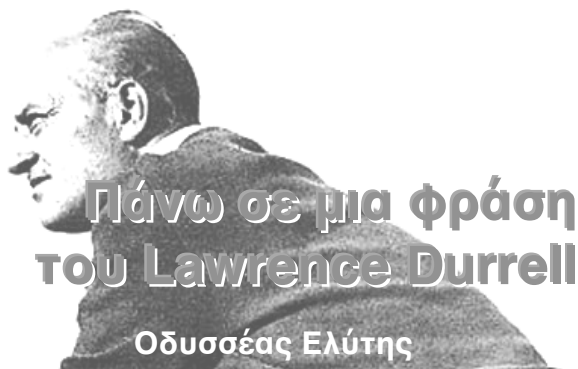
Κείμενο ελαφρά τροποποιημένο από τον διδάσκοντα.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

Γ. Θεοτοκά, *Ελληνισμός και Ευρώπη*.

1. Να αποδώσεις περιληπτικά, σε 100-120 λέξεις, το περιεχόμενο του κειμένου.
2. Ποιοι όροι, σύμφωνα με το συγγραφέα, διαμορφώνουν την ανάγκη μεγάλων οικονομικών ενοτήτων; Γιατί η χώρα μας δεν μπορεί να ζήσει έξω απ' αυτές;
3. Γιατί η Ελλάδα διαλέγει τη συμμετοχή της στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα; Ποια είναι η βασική προϋπόθεση, κατά την άποψη του συγγραφέα, ώστε να ανταποκριθεί στους όρους της συμμετοχής αυτής;
4. Με ποια επιχειρήματα ο συγγραφέας διασκεδάζει τις ανησυχίες και τους φόβους ότι κινδυνεύει η εθνική μας υπόσταση από την ένωσή μας με την Ευρώπη;
5. Το άρθρο αυτό γράφτηκε τον Σεπτέμβριο του 1961, την εποχή δηλαδή που η Ελλάδα υπέγραψε τη συμφωνία σύνδεσής της με την Ευρωπαϊκή Κοινή Αγορά. Να αξιολογήσετε τις απόψεις του συγγραφέα με βάση τις εξελίξεις από τότε μέχρι σήμερα, τη σημερινή θέση και τους μελλοντικούς στόχους της χώρας μας.

ΔΕΝ ΜΠΟΡΕΙΣ ΝΑ ΛΕΣ ότι το κυανό είναι ανώτερο από το λευκό με τον ίδιο τρόπο που λες ότι ο χρυσός είναι ανώτερος από τον κασσίτερο. Και όμως, ο Lawrence Durrell, παλαιός φίλος και συγγραφέας που πολύ εκτιμώ, σε μια κριτική του για τις *Μέρρες* του 1945-1951 του Σεφέρη, διαπράττει περίπου το ίδιο σφάλμα.

Γράφει: «Το βραβείο Νόμπελ ήταν το καταλληλότερο για να τιμηθεί το έργο του Σεφέρη, γιατί μαζί του η ελληνική λογοτεχνία πέρασε το μεγάλο φράγμα και μπήκε στην Ευρώπη, όπου αποτύπωσε το στέρεο δικαίωμά της και έγινε μέρος της ευρωπαϊκής συνείδησης. Αυτό δεν είναι αποδοκιμασία των μεγάλων Ελλήνων ποιητών των τελευταίων πενήντα χρόνων — κάθε άλλο. Αλλά η ευαισθησία αυτών των ποιητών παραμένει ελληνική με τη βαλκανική έννοια, και το έργο τους [υπογραμμίζω εγώ], *αν και είναι λαμπρό, είναι ελλαδικό στο πνεύμα*. Οι ποιητές αυτοί δεν ήταν, όπως ο Σεφέρης, ουσιαστικά κοσμοπολίτικες ψυχές (ο Καβάφης αποτελεί εξαίρεση), και αναρωτιέται κανείς κατά πόσον οι σμυρναϊκοί δεσμοί του Σεφέρη δεν του έδωσαν την ίδια οπτική γωνία που έδωσε η Αλεξάνδρεια στον Καβάφη».

Μια φράση σαν αυτή είναι χαρακτηριστική της ανετοιμότητας των Ευρωπαίων να καθορίσουν ποια είναι η κοινότητά τους και ποια είναι η ενιαία συνείδηση που τη διέπει. Εάν η ελληνική ποίηση μπορεί να έχει ενδιαφέρον για τους Ευρωπαίους, είναι στο μέτρο που ίσα ίσα δείχνει πόσο διαφέρει απ' αυτούς· είναι η μοναδικότητά της, το δακτυλικό της αποτύπωμα, που προσφέρει την ευκαιρία στους διανοητές της Δύσης να κρίνουν και, ως ένα βαθμό, να καθορίσουν με διαφορετικό τρόπο το ειδικό βάρος του δικού τους πολιτισμού· ενός πολιτισμού όπου όλοι συνεισφέρουν όχι ανάλογα με την έκταση της πολιτικής τους ισχύος αλλ' ανάλογα με τον πλούτο του υλικού που ευρέθηκε να κρατούν στα χέρια τους.

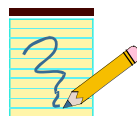
Εξακολουθείτε, αγαπητέ Λάρρυ, να 'χετε κατά νου την εικόνα για την Ελλάδα που διδαχθήκατε στα Πανεπιστήμιά σας· γι' αυτό κι εννοείτε πάντα να μας πλησιάζετε μέσα απ' τους θρήνους της Αντιγόνης

και τα τελευταία λόγια του Σωκράτη. Όχι ότι αυτά δεν υπάρχουν σήμερα· υπάρχουν. Μόνο που θα πρέπει να τ' αναζητήσετε σε άλλη κλίμακα και σε διαφορετικό πνευματικό υψόμετρο. Επειδή ο λαός αυτός, που ομιλεί την ίδια γλώσσα και ζει στην ίδια φύση, επέτυχε, κατά τη μακρά διαδρομή του και κάτω από τις πλέον δυσμενείς γι' αυτόν συνθήκες, να διαμορφώσει τα ισόποσά τους μέσα στη ζωντανή πραγματικότητα· και όχι μόνον, αλλά να τα οδηγήσει στην πρωτογενή, φυσική τους αλήθεια. Είναι η μεταστοιχείωση αυτή που σας διαφεύγει· αυτά τα ισόποσα που αδυνατείτε να εκτιμήσετε, ίσως γιατί σας λείπουν τα κατάλληλα αισθητήρια.

Είναι αυτά όμως που φιλοδόξησαν και επέτυχαν να εκφράσουν οι μεγάλοι μας ποιητές και συγγραφείς, ο Σολωμός, ο Κάλβος, ο Παπαδιαμάντης, ο Σικελιανός, χωρίς ούτ' ένα γραμμάριο βαλκανικού τύπου να παρεισφρέει στα γραπτά τους, όπως ο πρώτος τυχόν χημικός της ψυχής θα μπορούσε να σας το διαβεβαιώσει. Και να μην παραλείψουμε να προσθέσουμε, κοντά σ' αυτά τα ένδοξα τέκνα, τον «κοσμοπολίτη» σας Γιώργο Σεφέρη, που η πιο μεγάλη του αρετή, ακριβώς, ήταν ότι δε φράγκαψε αλλ' αφέθηκε, κατά την ομολογία του, να σιγοκαίγεται απ' τον καημό της Ρωμοσύνης.

Δεχθείτε να κατεβείτε την ταπεινή κλίμακα, που είναι η αλφαβήτα του νέου ελληνισμού· να μυηθείτε στα πρώτα του και απλά στοιχεία: στο μυριστικό χορτάρι, στην άρμη του κυμάτου, στην πυράδα του ασβέστη. Και θα βρεθείτε ψηλά, ψηλότερα ίσως απ' ό,τι χρειάζεται για ν' αντιληφθείτε ότι πιο κοντά στον *ηδύοσμο* της Σαμοθράκης βρίσκεται ο Ηράκλειτος, και πιο κοντά στην Σέριφος το *φυκίον* ο Όμηρος. Τότε θα συνεννοηθούμε καλύτερα.

Κείμενο από τα *Εν Λευκώ*.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

Οδ. Ελύτης, *Πάνω σε μια φράση...*

1. Συντάξτε την περίληψη του κειμένου σε 100 περίπου λέξεις.
2. Ποια άποψη του Λ. Ντάρελ είναι, κατά τον Οδ. Ελύτη, εσφαλμένη; Με ποιον τρόπο, στον πρόλογο του άρθρου του, παρουσιάζει ο συγγραφέας το σφάλμα αυτό;
3. Γιατί ο Οδ. Ελύτης πιστεύει ότι ο Λ. Ντάρελ κρίνει εσφαλμένα τις διαστάσεις της νεοελληνικής λογοτεχνίας; Ποια στοιχεία της του διαφεύγουν; Σε ποια ευρύτερη στάση των Ευρωπαίων διανοητών εντάσσεται η κρίση του;
4. Ποια είναι η προτροπή του συγγραφέα προς το Λ. Ντάρελ; Πώς αντιλαμβάνεσθε το νόημά της;

Η αντιδράσεις των ευρωπαίων απέναντι στο θέμα της υιοθεσίας ενός συντάγματος για την Ε.Ε. υπήρξαν ποικίλες. Πολλοί έθεσαν ως προϋπόθεση το δημοψήφισμα και τον ελεύθερο διάλογο.

Οι νέοι φίλοι της Ε.Ε. στην Ανατολή δειλιάζουν

Του **Matthew CAMPBELL**
των *Sunday Times*
6 Οκτώβρη 2002

Τελικά, ίσως αποδειχτεί “κούφιο πυροτέχνημα”. Η περιβόητη διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης με **δέκα** ακόμη κράτη, που επρόκειτο να επισφραγιστεί στις Βρυξέλλες αυτή τη βδομάδα, περιβάλλεται απο τόση πολλή μηχανορραφία, φάρσα και αβεβαιότητα, ώστε να μπορεί κανείς να συγχωρέσει μερικά απο τα υποψήφια προς ένταξη μέλη που αποσύρουν την υποψηφιότητά τους.

Σε Παρίσι και Βερολίνο είναι εδώ και καιρό διάχυτη η αίσθηση οτι οι “φτωχοί συγγενείς” απο το πρώην Σοβιετικό μπλοκ και τη Μεσόγειο είναι τυχεροί που τους δόθηκε η ευκαιρία της μεγαλύτερης εμπορικής σχέσης στον κόσμο. Μόνο εμπόδιο για την ένταξη αυτή μέχρι το 2004, προθεσμία που έθεσε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή την Τετάρτη και ενέκριναν οι Βρυξέλλες αυτή τη βδομάδα, θεωρούνταν η **τεράστια πολυπλοκότητα των μηχανισμών** μιας τόσο ιστορικής συγχώνευσης. Τίποτα όμως δεν απέχει περισσότερο απο την αλήθεια.

Αν δε μπορούμε να πούμε οτι έχουν αμφιβολίες, θα ήταν σωστό να ειπωθεί τουλάχιστον, οτι οι **Πολωνοί** εμφανίζονται αρκετά “χλιαροί” σχετικά με το σχέδιο: ο πρωθυπουργός της χώρας προειδοποίησε

πρόσφατα οτι η ενοποίηση θα έδινε την ευκαιρία στους ξένους να εκμεταλλευτούν την οικονομία της χώρας του “σαν τα κοράκια”.

Πολλοί **Τσέχοι** επίσης εμφανίζονται επιφυλακτικοί στο να παραχωρήσουν την εθνική κυριαρχία που μόλις πρόσφατα απέκτησαν ύστερα απο δεκαετίες κάτω απο το Σοβιετικό ζυγό. Ένας λόγος παραπάνω απο τη στιγμή που η οικονομία τους, με ρυθμό ανάπτυξης 2-3% το χρόνο, φαίνεται να πηγαίνει πολύ καλύτερα απο εκείνες των αλλοτινών συντρόφων τους στην πρώην κομμουνιστική Ανατολική Γερμανία.

Οι δημοσκοπήσεις στη Δημοκρατία της Τσεχίας δείχνουν οτι η πλειοψηφία της παράταξης που είναι θετική απέναντι στην ένωση συρρικνώνεται ταχύτατα. Ο Πάβελ Τέλικα, κύριος μεσολαβητής με την Ε.Ε., ανέφερε πρόσφατα οτι ίσως πρότεινε στην κυβέρνηση του να “παγώσει” την αίτηση υποψηφιότητας εάν οι συνθήκες ήταν “μη αποδεκτές”.

Τα πράγματα ίσως να ήταν πιο ξεκάθαρα για τις υποψήφιας Ανατολικές χώρες αν τους είχαν παρουσιάσει ως δέλεαρ τα πλούσια Ευρωπαϊκά οφέλη με τα οποία ευεργετήθηκαν μερικά απο τα Δυτικά μέλη.

Παρόλα αυτά, οι παρατεταμένες διαπραγματεύσεις με τις Βρυξέλλες έχουν επιφέρει απογοήτευση όσον αφορά την απροθυμία της Ε.Ε. να μοιραστεί τα 25 δις λίρες, το μισό της ετήσιο προϋπολογισμό, που ξοδεύει κάθε χρόνο για αγροτικές επιδοτήσεις.

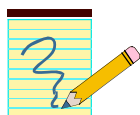
Σε αντίθεση αυτού που σε πολλούς φαίνεται ως κραυγαλέα προσπάθεια αλλαγής στόχων, μερικά απο τα πιο σημαντικά μέλη της Ε.Ε., συμπεριλαμβανομένης και της Βρετανίας, ζητούν την αναμόρφωση του συστήματος αγροτικής επιδότησης πριν πραγματοποιηθεί η διεύρυνση. Έτσι η προσθήκη μιας πληθώρας γεωργών απο τις Ανατολικές χώρες που θα διεκδικούν το μερίδιό τους απο την ευρωπαϊκή γενναιοδωρία, δε θα επιφέρει ανεξέλεγκτη άνοδο του προϋπολογισμού.

Παρόλα αυτά, η Γαλλία και η Ισπανία, οι δύο μεγαλύτεροι δικαιούχοι του τωρινού συστήματος, παραμένουν κάθετα αντίθετες σε οποιεσδήποτε μεταρρυθμίσεις που ενδέχεται να μειώσουν το μερίδιό τους.

Τουλάχιστον, η **Ουγγαρία** φαινόταν να “βάζει το μαχαίρι στο κόκκαλο”, παζαρεύοντας με τις Βρυξέλλες τον αριθμό των εδρών που θα της αναλογούν στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο: η Βουδαπέστη θέλει 2 περισσότερες απο τις 20 που τις προσφέρονται από τις Βρυξέλλες — σύμφωνα με τη συνθήκη της Νίκαιας που υπογράφηκε το Δεκέμβριο του 2000 ύστερα απο πέντε χαοτικές ημέρες διαπραγματεύσεων.

Στο μεταξύ, για το μικρό νησί της **Κύπρου** διακυβεύονται περισσότερα. Η Τουρκία, εξοργισμένη που βλέπει τη μακρόχρονη εκστρατεία της για ένταξη στην Ε.Ε. να μπαίνει στο περιθώριο εξαιτίας της πολιτικής αβεβαιότητας και ανησυχίας για τα ανθρώπινα δικαιώματα, έχει απειλήσει ότι θα προσαρτήσει το κατεχόμενο βόρειο τμήμα της Κύπρου εάν αυτή ενωθεί με την Ε.Ε. πριν επιτευχθεί συμφωνία για το διχοτομημένο νησί. Η Ελλάδα με τη σειρά της έχει αναφέρει ότι θα θέσει βέτο σε όλη τη διαδικασία διεύρυνσης αν μείνει έξω η Κύπρος.

Επίσης, υπάρχει μεγάλη ανησυχία και στις Βρυξέλλες. Πολλοί Ευρωπαίοι διπλωμάτες φοβούνται ότι οι υποψήφιοι, φτωχές, πρώην κομμουνιστικές χώρες, θα αδυνατούν, ακόμη και όταν ενσωματωθούν στην Ένωση, να φτάσουν τα υψηλά επίπεδα της Ε.Ε. σε πάρα πολλούς τομείς, από την υγιεινή των τροφίμων μέχρι την κρατική βοήθεια.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

Μ. Κάμπελ, *Οι νέοι φίλοι της Ε.Ε...*

1. Εντοπίστε τους λόγους που δημιουργούν σκεπτικισμό στις υποψήφιες χώρες προς ένταξη στην Ε.Ε., σύμφωνα με το συντάκτη του άρθρου.
2. Ο συντάκτης του άρθρου αφήνει να διαφανούν ορισμένα προβλήματα και διαφωνίες που προϋπήρχαν στους κόλπους της Ε.Ε. πριν ξεκινήσει η διαδικασία ένταξης των νέων χωρών. Ποια είναι αυτά;
3. Οι δυσοίωνες προβλέψεις του αμερικανού συντάκτη δεν επαληθεύθηκαν και οι ένταξη των νέων χωρών είναι πλέον γεγονός. Ποια νομίζετε ότι ήταν η βασική αρχή που βοήθησε στο να ξεπεραστούν τα εμπόδια;
4. Η τελευταία διεύρυνση της Ένωσης περιέλαβε κυρίως χώρες οι οποίες ανήκαν κάποτε στην ομάδα του Ανατολικού Συνασπισμού. Τι σημασία έχει το γεγονός αυτό για την Ε.Ε. και γενικότερα για το μέλλον της Ευρώπης;
5. Ποια η σημασία της διεύρυνσης ειδικότερα για την Ελλάδα; Σε τι θεωρείτε ότι ωφελείται εθνικά η χώρα μας;

Άρθρο του **Γ.Χ. Παπαγεωργίου** δημοσιευμένο στην *Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία*, της 15-07-2001 και ευρύτερα τροποποιημένο με ευθύνη του διδάσκοντος.

1. Τι ακριβώς είναι, λοιπόν, η παγκοσμιοποίηση;

Ο όρος περιγράφει το οικονομικό φαινόμενο της **σταδιακής απελευθέρωσης των αγορών σε παγκόσμια κλίμακα και της επιβολής ενιαίων κανόνων στο εμπόριο** και, ευρύτερα, στην οικονομική ζωή (φορολογία, κανόνες ανταγωνισμού, μοντέλα λειτουργίας των επιχειρήσεων και του δημόσιου τομέα). Κεφάλαια, εργαζόμενοι και εμπορεύματα κινούνται παντού ελεύθερα, με τον ίδιο τρόπο!

Μέχρι τώρα, περισσότερο κινούνται τα κεφάλαια (με τη βοήθεια της τεχνολογίας στα διεθνή χρηματιστήρια) και τα εμπορεύματα (με την Παγκόσμια Οργάνωση Εμπορίου να αίρει συνεχώς τους σχετικούς περιορισμούς).

Ταυτόχρονα, ο όρος αποκτά και **πολιτισμική** καθώς και **πολιτική** σημασία: η διεθνοποίηση του εμπορίου ευνοεί κυρίως το εξαγωγικό εμπόριο των πολυεθνικών εταιριών, τα προϊόντα των οποίων κατακλύζουν τις αγορές του κόσμου συνοδευόμενα από τις διάφορες εμπορικές προπαγάνδες. Έτσι όμως διαδίδεται ένας τρόπος ζωής, επιβάλλονται σε παγκόσμιο επίπεδο αξίες και ήθη τα οποία προωθούν συγκεκριμένα οικονομικά συμφέροντα, εξαλείφοντας τοπικές πολιτισμικές ιδιαιτερότητες. Την πορεία αυτή ελέγχουν και επιβάλλουν διεθνείς οργανισμοί με το πρόσχημα της ελεύθερης αγοράς.

2. Τι σημαίνει αυτό στην πράξη;

Δημιουργείται μια σχετικά ομοιογενής παγκόσμια αγορά προϊόντων και υπηρεσιών. Οι επιχειρήσεις

μεγαλώνουν για να ανταποκριθούν στο μέγεθος της αγοράς και να περιορίσουν το κόστος τους.

Παράδειγμα: Μια βιομηχανία παιχνιδιών στην Αμερική και μια άλλη στη Μαλαισία πρέπει να προσφέρουν το ίδιο προϊόν, στην ίδια τιμή, όταν οι μισθοί στη Μαλαισία είναι δεκάδες φορές χαμηλότεροι (9,5\$ το μεροκάματο στη Μαλαισία, 2\$ στην Κίνα, 80\$ στις ΗΠΑ). Εάν η αμερικανική βιομηχανία δεν μπορεί να προσφέρει ανταγωνιστικές τιμές, ή θα μεταφέρει την παραγωγή της στη Μαλαισία, ή θα πληρώσει... μαλαισιανούς μισθούς ή θα κλείσει. Το πλεονέκτημα είναι ότι παντού θα κυκλοφορούν έτσι σχετικά φτηνά παιχνίδια για το μεσαίου εισοδήματος καταναλωτή. Το μειονέκτημα, όμως, είναι ότι τα «κοινωνικά κεκτημένα» (κράτος πρόνοιας, περίθαλψη, σύνταξη κ.ά.), που αυξάνουν το εργασιακό κόστος, κινδυνεύουν — και ήδη συρρικνώνονται.

Στην πραγματικότητα, βεβαίως, το «κλειδί» είναι η **τεχνογνωσία**, που εξασφαλίζει υψηλή παραγωγικότητα. Γι' αυτό και τα προϊόντα υψηλής τεχνολογίας έχουν μεγαλύτερη προστιθέμενη αξία και υψηλότερα περιθώρια κέρδους. Σε χώρες όπως η Ταϊβάν π.χ., κατασκευάζονται τα περισσότερα «κουτιά» για υπολογιστές (με πολύ μικρό περιθώριο κέρδους) αλλά 9 στους 10 υπολογιστές χρησιμοποιούν επεξεργαστές (μικροκυκλώματα) της αμερικανικής *Intel* τα οποία έχουν προστιθέμενη αξία πάνω από 65%. Γι' αυτό και οι πολυεθνικές τοποθετούν το κέντρο διοίκησης στη Δύση και τις παραγωγικές μονάδες τους στην περιφέρεια ή προμηθεύονται τα προϊόντα από «ντόπιους» υπεργολάβους τους εκεί.

3. Είναι πολιτικό ζήτημα η παγκοσμιοποίηση;

Ο όρος «παγκοσμιοποίηση» προέρχεται από οικονομολόγους νεοφιλελεύθερης αντίληψης. Η εφαρμογή της παγκοσμιοποίησης προσδιορίζεται από νεοφιλελεύθερες πρακτικές (ασυδοσία της αγοράς, θεοποίηση του ανταγωνισμού, έλλειψη κοινωνικού προσανατολισμού και δημοκρατικού ελέγχου των αποφάσεων κ.ά.). Σήμερα όμως πληθαίνουν οι προοδευτικές φωνές για κείσσιανού τύπου προσέγγιση (ενεργότερος ρόλος του κράτους στον προσανατολισμό της οικονομίας), με σφαιρική ρύθμιση και εποπτεία της λειτουργίας των αγορών από διεθνείς οργανισμούς και θεσμούς.

Είναι τόσο «πολιτική», όσο «πολιτική» είναι και η οικονομία. Η πολιτική εξουσία παραμένει οργανωμένη σε εθνική βάση, ενώ η οικονομία (και η οικονομική εξουσία) οργανώνεται, πλέον, σε διεθνή βάση. Σε μια εθνική αγορά, η κυβέρνηση, εφόσον πιέζεται από την κοινωνία, μπορεί π.χ. να παρέμβει για να αυ-

ξήσει τους φόρους για να ασκήσει κοινωνική πολιτική, να αποτρέψει απολύσεις ή μείωση μισθών σε μια επιχείρηση. Εάν, όμως, η επιχείρηση μπορεί, την άλλη μέρα, να μεταφέρει τα συμφέροντά της αλλού, η εθνική κυβέρνηση αναγκάζεται να δημιουργήσει ένα φιλελεύθερο οικονομικό περιβάλλον για να διατηρεί και να προσελκύει τις επενδύσεις.

Πιο άμεσο είναι το πρόβλημα από τη διακίνηση του χρήματος, η οποία είναι τελείως ελεύθερη. Οι όγκοι κεφαλαίων που διακινούνται, για βραχυπρόθεσμο κέρδος, είναι τεράστιοι και μπορούν να αποσταθεροποιήσουν τις εθνικές οικονομίες εν ριπή οφθαλμού.

Οι διεθνείς οργανισμοί που ελέγχουν την παγκόσμια αγορά, όπως ο **Διεθνής Οργανισμός Εμπορίου, η Παγκόσμια Τράπεζα, το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο**, φαίνεται ότι ουσιαστικά εξυπηρετούν τα συμφέροντα συγκεκριμένων οικονομικών κύκλων οι οποίοι επιδιώκουν μονομερώς το κέρδος. Ακόμη και διεθνείς οργανισμοί όπως η Ευρωπαϊκή Ένωση συμβάλλουν στο φαινόμενο της παγκοσμιοποίησης, στο μέτρο που εμποδίζουν τις συνθήκες της αγοράς και του ελεύθερου εμπορίου, σε χώρες που δεν έχουν αναπτυχθεί προς αυτή την κατεύθυνση.

4. Πρόκειται μόνο για ένα οικονομικό φαινόμενο;

Σημαντική όψη του φαινομένου αποτελεί και η **πολιτιστική παγκοσμιοποίηση**, κυρίως με άξονα τις πολυεθνικές εταιρίες του θεάματος και της ενημέρωσης, οι οποίες έχουν πετύχει μεγάλο βαθμό συγκέντρωσης. Το ίδιο συμβαίνει και στον τομέα των τροφίμων, της ενέργειας αλλά και... του εγκλήματος. Το τελευταίο παγκοσμιοποιείται υπακούοντας στον βασικό οικονομικό κανόνα: για να αυξήσεις τα κέρδη σου πρέπει να αυξήσεις τον τζίρο σου. Πράγμα που σημαίνει: περισσότεροι χρήστες ναρκωτικών και περισσότερη εμπορεύσιμη λευκή σάρκα στην αγορά.

5. Η παγκοσμιοποίηση αυξάνει τις κοινωνικές ανισότητες στον πλανήτη;

(-) Αποδεδειγμένα ανατρέπει ισορροπίες και επιβαρύνει απρόβλεπτα κάποιες κοινωνίες τόσο οικονομικά όσο και πολιτισμικά.

(+) Οι υποστηρικτές της όμως, επικαλούνται την αύξηση του βιοτικού επιπέδου σε πολλές αναπτυσσόμενες (και άλλοτε φτωχές) χώρες: στην Ταϊβάν, στο Χονγκ-Κονγκ και στη Σιγκαπούρη, το βιοτικό επίπεδο αυξήθηκε ταχύτερα ακόμα και από αυτό της Δύ-

σης. Ταυτόχρονα, η κατάσταση έχει χειροτερέψει σε πολλές χώρες του λεγόμενου τρίτου κόσμου.

(+) Οι υπέρμαχοι της παγκοσμιοποίησης πιστεύουν ότι οι ανισότητες των μισθών, μέσα σε μια χώρα, οφείλονται περισσότερο σε εσωτερικούς παράγοντες, όπως κυρίως η τεχνολογική πρόοδος που «υποβαθμίζει» ορισμένα επαγγέλματα.

(-) Η «άλλη πλευρά» διαπιστώνει ότι τα οφέλη της παγκοσμιοποίησης διοχετεύονται μονομερώς ή δυσανάλογα στους ισχυρούς πόλους του συστήματος (τις πιο ανεπτυγμένες χώρες) οι οποίες αφαιμάσσουν πόρους, πρώτες ύλες αλλά και κεφάλαια, βελτιώνοντας τη δική τους θέση στα πλαίσια ενός «νεοαποικιακού» οικονομικού μοντέλου.

6. Γιατί τόσες διαδηλώσεις κατά της παγκοσμιοποίησης;

Αυτό που παρουσιάζεται είναι μια διαμαρτυρία που προέρχεται από πολλές πλευρές:

- παλιοί **συνδικαλιστές** και παραδοσιακοί αριστεροί διαμαρτύρονται για την υποβάθμιση του κράτους πρόνοιας, τα χαμηλά εισοδήματα και την ανεργία· βλέπουν επίσης αόρατοι διεθνείς μηχανισμοί να παίρνουν όλο και περισσότερο τις αποφάσεις·
- κάποιοι **εθνικιστές** αντιδρούν αισθανόμενοι ότι... η εθνική τους ταυτότητα απειλείται από τη δημιουργία ενός διεθνούς, αδιαφοροποίητου πολιτιστικού κράματος·
- ακραίοι **«οικολόγοι»** αναζητούν τη χαμένη ισορροπία του φυσικού περιβάλλοντος ενάντια στην υπερεκμετάλλευση του πλανήτη·
- μικρομεσαίοι **επιχειρηματίες** αντιδρούν διαβλέποντας ότι το μαγαζάκι τους θα εξαφανιστεί από την επέλαση των πολυεθνικών·
- μαζί με αυτούς όμως ανησυχούν και πολλοί **πολίτες**, που διαισθάνονται ότι το αίτημά τους για καλύτερη ζωή δε συμβαδίζει με την πορεία που έχουν πάρει τα πράγματα.

Ορισμένοι πιστεύουν ότι αυτό το αδιαμόρφωτο κύμα αντιρρησιών θα καταλήξει σε ένα νέο διεθνές

κίνημα που θα πιέσει την πολιτική εξουσία να λάβει μέτρα. Εκδηλώσεις του κινήματος αυτού είχαμε για πρώτη φορά στο Σιατλ των Η.Π.Α. και πιο πρόσφατα στη Γενεύη.

7. Υπάρχει, άραγε, «καλή» και «κακή» όψη στην παγκοσμιοποίηση;

(+) Οι υποστηρικτές της βλέπουν σ' αυτήν την ιδανική λύση για να αυξηθεί ο συνολικός πλούτος και, μέσω της αγοράς, να κατανομηθεί «δίκαια» (ή «αποτελεσματικά») στο σύνολο του πλανήτη.

(+) Στα θετικά επίσης θα συνυπολογίσουμε την επικοινωνία μεταξύ των λαών, τη διάδοση της γνώσης και της τεχνολογίας κλπ.

(-) Αρκετοί από τους «εχθρούς» της απορρίπτουν περισσότερο τις **ανισότητες** που δημιουργούνται στη διαδικασία παγκοσμιοποίησης, παρά το ίδιο το φαινόμενο, καθώς υπάρχουν δισεκατομμύρια άνθρωποι που λιμοκτονούν ανά τον κόσμο και περιμένουν να φτάσουν ως αυτούς τα αγαθά αυτού του παγκόσμιου πολιτισμού. Για παράδειγμα, έστω και 9,5\$ μεροκάματο στη Μαλαισία, από μια αδιάφορη πολυεθνική που σε εκμεταλλεύεται στυγνά είναι καλύτερα από... καθόλου μεροκάματο, όπως, π.χ. στο Μπαγκλαντές.

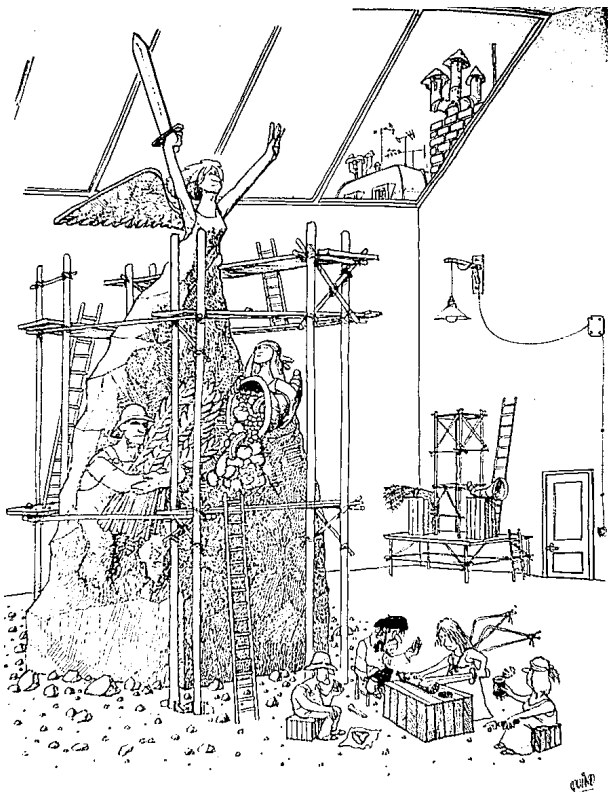
(-) Ο **αντίκτυπος** από μία ενδεχόμενη οικονομική κρίση είναι πλέον διεθνής και προκαλεί κραδασμούς και οικονομικές καταστροφές που υφίστανται κυρίως οι αδύναμες χώρες.

(-) Οι διεθνείς οικονομικοί μηχανισμοί επιβάλλουν υποχρεωτικά μέτρα που πλήττουν κάτρια το επίπεδο διαβίωσης και κοινωνικής πρόνοιας των πολιτών.

8. Μπορεί να σταματήσει η παγκοσμιοποίηση;

Μέχρι στιγμής το φαινόμενο εξελίσσεται «αυτόματα», προκαλώντας αμηχανία και στις περισσότερες πολιτικές δυνάμεις, που βλέπουν τα οικονομικά και πολιτιστικά δεδομένα να ξεφεύγουν από τον έλεγχό τους και τους πολίτες-ψηφοφόρους να διαμαρτύρονται.

Οργανισμοί όπως το *Διεθνές Νομισματικό Ταμείο* και η *Παγκόσμια Τράπεζα* υπήρξαν οι βασικοί προπαγανδιστές των αξιών της ελεύθερης αγοράς αλλά δε διαθέτουν μέσα για να διαχειριστούν τις νέες καταστάσεις. Είναι βέβαιο ότι χρειάζονται νέοι θεσμοί, σε διεθνές επίπεδο, που θα επιβάλουν νέες κατευθύνσεις, με προσανατολισμό σε αξίες όπως η αλληλεγγύη, η κοινωνική δικαιοσύνη και ο σεβασμός στο περιβάλλον.

Η ελευθερία ως πολιτισμός

** Η ιδέα της «πολιτιστικής ταυτότητας» είναι επικίνδυνη. Από κοινωνική άποψη αντιπροσωπεύει απλώς μια αμφίβολη, τεχνητή ιδέα. Αλλά από πολιτική άποψη απειλεί το πιο πολύτιμο επίτευγμα της ανθρωπότητας: την ελευθερία*

MARIO VARGAS LLOSA

Οι πιο αποτελεσματικές επιθέσεις κατά της παγκοσμιοποίησης συνήθως δεν έχουν σχέση με την οικονομία. Αντιθέτως, είναι κοινωνικές, ηθικές και, πάνω από όλα, πολιτιστικές. Τα εν λόγω επιχειρήματα εμφανίστηκαν γύρω από την οχλοβοή του Σιάτλ το 1999 και πιο πρόσφατα είχαν τον απόηχό τους στο Νταβός, στην Μπανγκόκ και στην Πράγα.

Συνοπτικά λέγουν τα εξής: Η εξάλειψη των εθνικών συνόρων και η καθιέρωση ενός κόσμου με αλληλοσυνδεόμενες αγορές θα αποτελέσουν θανάσιμο πλήγμα στις περιφερειακές και εθνικές κουλτούρες, στις παραδόσεις, στα ήθη, στα έθιμα και στους

μύθους που συνθέτουν την πολιτιστική ταυτότητα της κάθε χώρας ή περιοχής.

Δεδομένου ότι ο περισσότερος κόσμος είναι ανίκανος να αντισταθεί στην εισβολή των πολιτιστικών προϊόντων από ανεπτυγμένες χώρες — ή καλύτερα από την υπερδύναμη, τις Ηνωμένες Πολιτείες, που αναπόφευκτα ακολουθεί τις μεγάλες διεθνικές επιχειρήσεις — η βορειοαμερικανική κουλτούρα τελικά θα επιβληθεί, τυποποιώντας τον κόσμο και εκμηδενίζοντας τον πλούσιο πίνακα διαφορετικών πολιτισμών.

Με αυτόν τον τρόπο, όλοι οι υπόλοιποι λαοί, και όχι μόνο οι μικροί και αδύναμοι, θα χάσουν την ταυτότητά τους, την ψυχή τους, και θα καταστούν κάτι σαν αποικίες ζόμπι του 21ου αιώνα ή καρικατούρες που απομιμούνται τα πολιτιστικά πρότυπα ενός νέου ιμπεριαλισμού που, εκτός του ότι κυβερνά τον πλανήτη με τα κεφάλαιά του, τη στρατιωτική ισχύ του και τις επιστημονικές γνώσεις του, θα επιβάλει στους άλλους τη γλώσσα του και τους τρόπους σκέψης του, τα πιστεύω του, την ψυχαγωγία του και τα οράματά του.

* Η απώλεια της «ταυτότητας»

Αυτός ο εφιάλτης ή η αρνητική ουτοπία ενός κόσμου που, εξαιτίας της παγκοσμιοποίησης, χάνει τη γλωσσική και πολιτιστική ποικιλομορφία του και γίνεται αντικείμενο πολιτιστικής εκμετάλλευσης από τις Ηνωμένες Πολιτείες, δεν ενοχλεί μόνο αριστερούς πολιτικούς που νοσταλγούν τον Μαρξ, τον Μάο ή τον Τσε Γκεβάρα. Αυτό το παραλήρημα καταδίωξης, που παρακινείται από μνησικακία προς το γίγαντα της Βορείου Αμερικής, εμφανίζεται επίσης και σε ανεπτυγμένες χώρες και έθνη υψηλής κουλτούρας και το συμμερίζονται πολιτικοί κύκλοι της Αριστεράς, του Κέντρου και της Δεξιάς.

Η πιο περιβόητη περίπτωση είναι εκείνη της Γαλλίας, όπου συχνά βλέπουμε κρατικές εκστρατείες για την υπεράσπιση μιας γαλλικής «πολιτιστικής ταυτότητας» που υποτίθεται ότι απειλείται από την παγκοσμιοποίηση. Μια μεγάλη ομάδα διανοουμένων και πολιτικών εκφράζουν τις ανησυχίες τους για την πιθανότητα η γη που δημιούργησε τον Μονταίνιο, τον Καρτέσιο, τον Ρακίνα και τον Μποντλέρ και μια χώρα που επί μακρόν υπήρξε ρυθμιστής της μόδας στα ρούχα, στη σκέψη, στην τέχνη και σε όλες τις εκφάνσεις του πνεύματος, μπορεί να υποστεί την εισβολή των McDonald's, Pizza Hut, Kentucky Fried Chicken, ροκ, ραπ, ταινιών του Χόλιγουντ, μπλου τζιν, σνίκερς και T-shirts.

Ο φόβος αυτός προκάλεσε, για παράδειγμα, μαζικές γαλλικές επιδοτήσεις προς την τοπική κινηματογραφική βιομηχανία και αιτήματα για ποσοτώσεις του αριθμού εθνικών ταινιών που οι αίθουσες θα έπρεπε να προβάλλουν, καθώς και για περιορισμό των εισαγωγών ταινιών από τις Ηνωμένες Πολιτείες. Αυτός ο φόβος είναι η αιτία για την οποία οι γαλλικοί δήμοι εξέδωσαν αυστηρές οδηγίες που τιμωρούν με υψηλά πρόστιμα όσες διαφημίσεις λερώνουν τη γλώσσα του Μολιέρου με αγγλικές εκφράσεις.

* Εκσυγχρονισμός και παγκοσμιοποίηση

Αν και πιστεύω ότι αυτό το πολιτιστικό επιχείρημα κατά της παγκοσμιοποίησης είναι απαράδεκτο, θα πρέπει να αναγνωρίσω ότι βαθιά μέσα του κρύβεται μια αναμφίβολη αλήθεια. Αυτόν τον αιώνα, ο κόσμος στον οποίο θα ζήσουμε θα είναι λιγότερο γραφικός και εμποτισμένος με λιγότερο τοπικό χρώμα από εκείνον που μόλις αφήσαμε πίσω μας. Οι πολιτιστικές εκδηλώσεις, το ντύσιμο, τα έθιμα, οι τελετές και οι ιεροτελεστίες που στο παρελθόν προσέφεραν μια ανθρώπινη διάσταση στις εθνολογικές ποικιλίες σταδιακά εξαφανίζονται ή περιορίζονται σε μειονότητες, ενώ ο όγκος της κοινωνίας τα εγκαταλείπει και υιοθετεί άλλα που ταιριάζουν περισσότερο στην πραγματικότητα της εποχής μας.

Όλες οι χώρες της γης δοκιμάζουν αυτή τη διαδικασία, μερικές ταχύτερα από άλλες, αλλά αυτό δεν οφείλεται στην παγκοσμιοποίηση. Οφείλεται στον εκσυγχρονισμό, του οποίου η παγκοσμιοποίηση είναι το αποτέλεσμα, όχι η αιτία. Είναι βέβαια δυνατό να λυπηθεί κανείς με αυτό που συμβαίνει και να νοσταλγήσει την έκλειψη του παλιού τρόπου ζωής, και ιδίως μιας πλευράς του που φαίνεται γεμάτη διασκέδαση, πρωτοτυπία και χρώμα. Θεωρητικά ίσως μια χώρα είναι ικανή να διατηρήσει αυτή την ταυτότητα, αλλά μόνο αν (όπως ορισμένες φυλές στην Αφρική ή στον Αμαζόνιο) αποφασίσει να ζει σε πλήρη απομόνωση, αποκομμένη από όλες τις συναλλαγές με άλλα έθνη και ζώντας σε συνθήκες αυτάρκειας. Μια πολιτιστική ταυτότητα που διατηρείται με αυτόν τον τρόπο θα μεταφέρει αυτή την κοινωνία πίσω στα προϊστορικά επίπεδα ζωής.

* Ιδεολογικός μύθος

Είναι βέβαιο ότι ο εκσυγχρονισμός προκαλεί την εξαφάνιση πολλών παραδοσιακών τρόπων ζωής. Αλλά ταυτόχρονα προσφέρει νέες ευκαιρίες και αποτελεί σημαντικό βήμα για μια κοινωνία στο σύνολό της. Γι' αυτό και όταν τους προσφέρεται ως ελεύθερη επιλογή, οι λαοί, ενίοτε σε αντίθεση με τις επιτα-

γές των ηγετών τους ή με τις πνευματικές παραδόσεις τους, επιλέγουν τον εκσυγχρονισμό χωρίς την παραμικρή αμφιβολία.

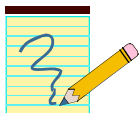
Οι επικρίσεις κατά της παγκοσμιοποίησης και υπέρ της πολιτιστικής ταυτότητας αποκαλύπτουν μια στατική αντίληψη της κουλτούρας που στερείται οποιασδήποτε ιστορικής βάσης. Ποιοι πολιτισμοί παρέμειναν ποτέ αναλλοίωτοι επί καιρό; Για να τους βρούμε, θα πρέπει να ερευνήσουμε ανάμεσα στις μικρές και πρωτόγονες μαγικοθρησκευτικές κοινωνίες που ζουν σε σπήλαια, λατρεύουν τον κεραυνό και τα ζώα και, λόγω του πρωτογονισμού τους, είναι όλο και πιο ευάλωτες στην εκμετάλλευση και στην εξόπωση.

Όλες οι λοιπές κουλτούρες, ιδιαίτερα αυτές που δικαίως αποκαλούνται σύγχρονες και ζωντανές, έχουν αναπτυχθεί μέχρι του σημείου που αποτελούν πλέον μια μακρινή ανάμνηση αυτού που ήταν πριν από δύο ή τρεις γενιές. Αυτή η εξέλιξη φαίνεται εύκολα σε χώρες όπως η Γαλλία, η Ισπανία και η Αγγλία, όπου οι αλλαγές τον τελευταίο μισό αιώνα ήταν τόσο θεαματικές ώστε οι Μαρσέλ Προυστ, Φεντερίκο Γκαρθία Λόρκα ή Βιρτζίνια Γουλφ δεν θα αναγνώριζαν σήμερα τις κοινωνίες στις οποίες είχαν γεννηθεί και για τις οποίες έγραψαν.

Η ιδέα της «πολιτιστικής ταυτότητας» είναι επικίνδυνη. Από κοινωνική άποψη, αντιπροσωπεύει απλώς μια αμφίβολη, τεχνητή ιδέα. Αλλά από πολιτική άποψη, απειλεί το πιο πολύτιμο επίτευγμα της ανθρωπότητας: την ελευθερία. Εγώ δεν αρνούμαι ότι άτομα που μιλούν την ίδια γλώσσα, γεννήθηκαν και ζουν στο ίδιο έδαφος, αντιμετωπίζουν τα ίδια προβλήματα, τηρούν τις ίδιες θρησκείες και τα ίδια έθιμα, έχουν και κοινά χαρακτηριστικά. Αλλά αυτός ο κοινός παρονομαστής ποτέ δεν μπορεί να ορίσει πλήρως τον καθένα τους. Η ιδέα της ταυτότητας είναι αφεαυτής μειωτική του ανθρωπισμού, μια κολεκτιβιστική και αφηρημένη έννοια. Η πραγματική ταυτότητα πηγάζει από την ικανότητα των ανθρώπινων όντων να αντισταθούν σε επιρροές μέσα από ελεύθερες πράξεις δικής τους επιλογής και επιλογής.

Η ιδέα της «συλλογικής ταυτότητας» αποτελεί ιδεολογικό μύθο και το θεμέλιο του εθνικισμού. Η παγκοσμιοποίηση επεκτείνει ριζικά σε όλους τους πολίτες αυτού του πλανήτη τη δυνατότητα να δημιουργήσουν τις δικές τους ξεχωριστές πολιτισμικές ταυτότητες, σύμφωνα με τις προτιμήσεις και τα κίνητρα του καθενός.

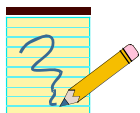
Ο κ. Mario Vargas Llosa είναι συγγραφέας. Το πιο πρόσφατο βιβλίο του φέρει τον τίτλο «Το Κόμμα του Τράγου». TO ΒΗΜΑ, 11-02-2001

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

Μ. Β. Γιόσα, *Η ελευθερία ως πολιτισμός*

1. Στο κείμενο του συγγραφέα εντοπίζεται μία αρνητική αλλά και μία θετική όψη στο φαινόμενο της παγκοσμιοποίησης. Εντοπίστε τις και αποσαφηνίστε τη στάση του υπέρ της μιας ή της άλλης.
2. Ο συγγραφέας κατακρίνει το φαινόμενο της πολιτιστικής ταυτότητας. Εντοπίστε στο κείμενο τα επιχειρήματα και τα τεκμήρια που προβάλλει για να υποστηρίξει τις απόψεις του.
3. Διατυπώστε τη θέση του συγγραφέα για την πολιτιστική ταυτότητα και αξιολογήστε τα επιχειρήματά του. Ποιες αντιρρήσεις, κατά τη γνώμη σας, θα μπορούσαμε να προβάλλουμε στις θέσεις του;
4. Με οδηγό την εμπειρία σας αναζητήστε περιπτώσεις που θα λέγαμε ότι απειλείται η πολιτιστική μας ταυτότητα και κρίνετε εάν αυτοί οι ισχυρισμοί στέκουν.

ΘΕΜΑΤΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΑ & ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ

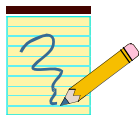
1. Έχει ειπωθεί ότι «η Ενωμένη Ευρώπη θα αποτελέσει μέγα σταθμό στην παγκόσμια ιστορία της ειρήνης, της ελευθερίας και του πνεύματος». Με την ευκαιρία της ημέρας της Ευρώπης, ετοιμάστε ένα άρθρο στο οποίο υποστηρίζετε μεν την άποψη αυτή αλλά επισημαίνετε και τους κινδύνους που ελλοχεύουν.
2. Αναλαμβάνετε να μιλήσετε για 10' σε εκπομπή του δημοτικού ραδιοφώνου σχετικά με την ευρωπαϊκή προοπτική της Ελλάδας και την ελληνική διάσταση της Ευρώπης.
3. Μία ενωμένη Ευρώπη δεν μπορεί παρά να βασίζεται στη φιλία και τη συνεργασία των ευρωπαϊκών λαών. Λαμβάνοντας υπόψη την ιστορία αλλά και τα σημερινά δεδομένα πιστεύετε ότι αυτό είναι δυνατό και ότι ο ελληνικός λαός είναι έτοιμος για μια τέτοια προοπτική; Το κείμενό σας θα δημοσιευτεί σε σχετική ιστοσελίδα του Υπουργείου Παιδείας.
4. Εδώ και αρκετό καιρό είναι σε εκκρεμότητα οι διαδικασίες επικύρωσης του Ευρωπαϊκού Συντάγματος. Καλείστε σε συζήτηση στρογγυλής τραπέζης να εκφράσετε τις απόψεις σας για τις παραμέτρους που θα πρέπει να λάβουν υπόψη τους οι πολιτικές ηγεσίες ώστε να ανταποκριθούν στις προκλήσεις του μέλλοντος της ευρωπαϊκής ενοποίησης.
5. Καλείστε να λάβετε μέρος με μία δεκάλεπτη ομιλία σας σε διεθνή συνάντηση νέων από όλη την Ευρώπη. Προσπαθήστε να αναπτύξετε μία σειρά από ζητήματα όπως: ποιος πρέπει να είναι ο ρόλος των νέων ενόψει της ευρωπαϊκής

ενοποίησης, ποιες είναι οι σημερινές διαπιστώσεις σας για την πορεία του επιχειρήματος και ποιες προοπτικές θα είχατε να προτείνετε.

6. Η συμμετοχή μιας χώρας σε διεθνείς οργανισμούς ενέχει, πέρα από ευθύνες, και κινδύνους. Σε μια επιστολή σας προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο εντοπίστε ορισμένα αρνητικά φαινόμενα και εκφράστε τις επιφυλάξεις σας, ως μελλοντικός πολίτης μιας μικρής χώρας, για το μέλλον που προδιαγράφεται.
7. Πολλοί διατείνονται ότι το φαινόμενο της παγκοσμιοποίησης απειλεί τους δημοκρατικούς θεσμούς και τα κοινωνικά κεκτημένα των πολιτών. Η συζήτηση που οργανώνεται στο σχολείο σας θέτει το ζήτημα κατά πόσο είναι βάσιμη μια τέτοια ανησυχία και πώς θα μπορούσε να εξαλειφθεί. Ετοιμάστε το κείμενο της εισήγησής σας.
8. Είναι ωραίο να έχεις φίλους σε άλλες χώρες, όσο ωραίο είναι να μαθαίνεις ότι ζουν καλά και δεν αντιμετωπίζουν προβλήματα επιβίωσης. Με την ευκαιρία της δημόσιας εκδήλωσης για την αδελφοποίηση του σχολείου σας με σχολείο άλλης ευρωπαϊκής χώρας αναλαμβάνετε να μιλήσετε σχετικά με το ποια πρέπει να είναι η θέση μας απέναντι σε άλλους λαούς, ιδίως αν λάβουμε ως δεδομένες τις σημερινές συνθήκες της παγκόσμιας διασύνδεσης.
9. Οι πολυεθνικές εταιρίες στη γειτονιά μας είναι πλέον πραγματικότητα. Μαζί τους φέρνουν ένα απaráμιλλο οικονομικό και πολιτιστικό μονοπώλιο. Θα πρέπει από μέρους μας να παραδοθούμε στην κατάσταση ή υπάρχουν τρόποι να την αντιμετωπίσουμε; Με βάση αυτόν τον προβληματισμό ετοιμάστε ένα άρθρο για σχετικό αφιέρωμα τοπικής εφημερίδας.

Στιγμιότυπο από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Αθήνας, τον Μάιο του 2003. Τότε υπογράφηκε η Συνθήκη προσχώρησης των 10 νέων κρατών στην Ένωση, μεταξύ αυτών και της Κύπρου.

ΟΡΟΛΟΓΙΟ

Χρήσιμη ορολογία σχετικά με την
ευρωπαϊκή ενοποίηση.

Blank lined area for writing notes.

